

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput III. (a) Idem Januario Episcopo Caralitano.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

rerant testamentum facere. Quae interpretatio adstruitur, & facile suadetur ex eo, quia in toto illo canone non agitur de religiosis, aut regularibus, sed de sacerdotibus secularibus: & statim adicitur, idem observari in sanctimonialibus. Igitur intelligendus est textus de Diaconis secularibus. Deinde decretorie probatur haec solutio ex novella 131. Juliani, cap. 18. ubi leguntur haec verba. *Si Episcopus, clericus, vel cuiuscunque gradus ecclesiastici ministerii, sine testamento, & sine cognatione decesserit, hereditas eius non ad siscum, sed potius ad Ecclesiam devolvatur; & si Diaconus fuerit, simili modo.* Igitur in dict. cap. final. sanctimonialia pro diaconis accipi debent, ut jam notavit Gabilinus de clausura, disquisit. 1. cap. 3. §. 2. con-
sect. 4.

22. Tandem superiori assertioni obstat textus in
cap. perlatum 19. quest. 3. ubi Gregorius noster
refert Petronellam mulierem, dum monasterium
ingrederetur, bona quae habere potuit, licet
sibi iure competere potuissent, tamen monaste-
rio donasse. Unde deducitur, vitam monasti-
ciani professam potuisse bona propria retinere,
& illa donationis titulo in monasterium trans-
ferre. Igitur similiter & testamento de illis dis-
ponere poterat. Pater Vazquez 1. 2. disput. 165.
capite 6. & Basilus questio. 3. scholast. capite 9.
textum illum referunt ad tempora illa, quan-
do monachi, etsi non licite, valide tamen bo-
na retinebant, & utiliter de illis disponebant.
Sed ea sententia omisa, Vivar. de veteri mon-
nac. lib. 2. capite 5. alio modo Gregorium expo-
nit, videlicet ut verba illa, *Licet sibi iure potuis-
sent competere*, non ad Petronellam, sed ad
monasterium ipsum referantur, praecipue
juxta verba illa, quae sequuntur; *Eti-
am specialiter donationis titulo*: ita ut affirmet Gre-
gorius, Petronellam res suas, quae eo ipso, quod
absque testamento monasterium ingrederetur,
idest professionem emitteret, ipsi monasterio
iure ordinario competeant, ex praesenti textu,

& dicta authentica *Ingressi*; tamen eadem et-
jam specialis donationis titulo sponte contulisse.
Sed haec interpretatio opponitur verbis, & men-
ti ipsius Gregorii; nam Gregorius, cum adhuc
nullam fecisset monasterii mentionem, ait Pe-
tronellam per exhortationem Agnelli Episcopi
fuisse conversam, resque suas omnes, quas habere
potuit, licet sibi iure potuissent competere; ta-
men donationis titulo monasterio specialiter con-
tulisse. Unde nullo modo relativum *sibi*, re-
ferri poterat ad monasterium, quod adhuc nec
nominaverat. Quare ea omisa sententia verius
credo, verba illa, *sibi iure potuissent competere*,
referenda esse ad Agnellum Episcopum, cujus
filia erat dicta Petronella, ut suadetur ex inte-
gra epistola, quae extat in registro Gregorii, lib.
3. epistola 6. in haec verba: *Perlatum est ad nos,
Petronellam nomine, de provincia Lucania geni-
tam, per exhortationem Agnelli Episcopi fuisse
conversam, resque suas omnes quas habere potuit,
licet sibi iure potuissent competere, tamen eadem
monasterio, quod ingressa est, etiam specialiter
donationis titulo contulisse; morientemque predi-
ctum Episcopum, dimidiam partem substantia sua
Agnello cuidam filio suo, qui notarius nostra esse
fertur Ecclesie, atque dimidiam eidem monasterio
reliquisse. Sed cum propter irruentem Italia cla-
dem ad Siciliam refugissent, dicitur eam saepius
nominatus Agnellus, corruptis ejus moribus, stu-
prasse, atque sentiens gravidam, de monasterio
seduxisse, resque ejus omnes, tam proprias, quam
eas, quas de parte patris ipsius habere poterat, ab-
stulisse.* Unde Divus Gregorius referre intende-
bat, ipsam Petronellam bona omnia, quae ex sub-
stantia patris habere poterat, licet illa bona pa-
tri potuissent, & debuissent, dum viveret, com-
petere, ex donationis titulo monasterio tradidisse,
simul cum rebus propriis: unde nullo modo
verba illa, *sibi iure potuissent competere*, sunt re-
ferenda ad Petronellam, sed ad Agnellum Episco-
pum ejus patrem, cujus mentionem proxime
Gregorius fecerat.

CAPUT III.

(a) Idem Januario Episcopo Caralitano.

NOs quidem arbitramur, quod ad imminentiam expletionis piarum rerum;
ipse te tuus satis ordo compellat. Sed ne zelum tuum cujuslibet interventus rem-
issionis emolliat, de his etiam te specialiter judicavimus exhortandum. Pervenit
siquidem ad nos, Stephanum vestrum de hac luce migrantem, supremæ (b) volun-
tatis elogio monasterium praecipisse fundari. Cujus desiderium à Theodofia ho-
nesta (c) femina herede ejus, fertur quod haecenus dilatione protrahitur. Quam
ob rem hortamur fraternitatem tuam, ut maximum de praedicta causa studium
geras, atque nominatam feminam commoneas, quatenus intra annale spa-
tium monasterium, quod iustum est, debeat ordinare, & cuncta secundum
defuncti voluntatem sine altercatione constituere. Quod si intra praedicti tem-
poris metam aliqua perficere negligentia, vel calliditate distulerit, ut sive in
loco eo, quo constitutum fuerat, seu (d) certe ibi non poterit, & alibi pla-
cet ordinari, & dilatione interveniente negligitur: tunc volumus, ut fraterni-
tatis tuae aedificetur studio, ordinatisque omnibus, res atque redditus, qui re-
lictis sunt, per te loco ipsi venerabili, sine imminutione aliqua socientur. Sic
enim & ante tremendum Judicem tuum sententiam remissionis effugies, & se-
cundum

cundum piissimas leges, dilatas defunctorum pias voluntates Episcopali supplementis studio,

NOTÆ.

1. (a) *[idem.]* Ita restituo inscriptionem, & litteram ex registro D. Gregorii Magni, lib. 3. epistol. 10. ubi reperitur hic textus, & in prima collectione, sub hoc titulo, capite 12. De hoc Episcopo nonnulla notavi in capite nisi, de renunc.
2. (b.) *Voluntatis elogio.* Elogium in jure variis modis accipitur. Pro causa exheredationis in l. si posthumus 14. in fine, ff. de liberis & posthum. l. 1. §. idem ait, ff. de Carbon. edict. l. 9. C. de suis & legit. apud D. Augustinum lib. de communi vita cleric. ibi: *Ambos exheredavit, illum cum laude, istum cum elogio, & vituperatione.* Apud Ciceronem pro Cluentio, ibi: *Unum est etiam, quod maxime me conturbat, quod elogium recitasti de testamento Ignatii patris, hominis honestissimi. idcirco se exheredasse filium, quod is ob Oppianici damnationem pecuniam accepisset.* Sed frequentius pro testamento, & ultima decedentis voluntate accipitur, l. ultim. §. sic quidem, C. de curat. furios. l. si quis 33. l. si quando 35. C. de inoffic. testam. l. 2. & 3. C. communia de manumiss. l. hac 8. cum sequent. C. qui testamenta, & alii.
3. (c.) *Femina herede.* Non erat ipsa Theodosia nominata ad exequendum testamentum, sed tanquam hæres tenebatur adimplere.
4. (d.) *Seu certe ibi non poterit.* Qua de re eadem scripserat idem Gregorius lib. 3. epistol. 8. in hæc verba: *[Theodosia religiosa femina in construendo monasterio voluntatem Stephani quondam viri sui complere desiderans, petiit à nobis, ut ad fraternitatem tuam nostras transmitteremus epistolas, quibus per commendationem nostram tuum facilius mereretur auxilium. Asserit siquidem hoc à suo conjugè constitutum, ut in prædio, quod appellatur Picenas, quod ad Xenodochii Thomæ quondam Episcopi jura pervenit, monasterium construi debuisset. Quia igitur in alienis hoc fundare rebus, licet possessor permitteret, Dominus tamen videtur cum ratione refugere, petitionem ejus prævidimus annuendam, id est, ut in domo juris sui, quam Caralis asserit se habere, ancillarum Dei monasterium debeat Domino adjuvante construere. Sed quia prædictam domum suam dicit ab hospitibus, atque supervenientibus onerari, hortamur fraternitatem tuam, ut studeas ei in cunctis concurrere, devotionique ejus tuæ præbeas tuitionis auxilium, ut mercedis defuncti, atque ejus studii, tuus te concursus faciat & sollicitudo participem. Reliquias verò, quas ibidem postulat collocandas, volumus ut à fraternitate tua sub debita veneratione condantur.]*

COMMENTARIUM.

§. *Conclusio traditur & probatur.*
 EX hoc textu sequens communiter deducitur assertio: *Si hæres, vel ille, qui designatus est ad exequendam testatoris voluntatem, per annum negligens fuerit, executio devolvitur ad Episcopum.* Probant eam textus in cap. ultim. 13. quest. 2. cap. admonere 16. quest. 1. cap. de laicis 17. quest. 2. cap. si hæres, cap. tua nos, cap. joannes, 19. hoc tit. Clement. unica hoc tit. Clement. quia contringat, de relig. domib. cap. 1. hoc tit. in 1. collect. Grego-

rius noster lib. 9. epistol. 14. & 20. Concil. Ravenanensis tempore Clementis V. rubric. 31. ibi: *Et executores post legitimum tempus, hoc est annum, nisi fuerint executi, ulterius se non possunt intrudere, sed Episcopi ordinarii ea exequantur.* Trident. sess. 7. de reform. cap. 15. & sess. 22. capite 6. & sess. 25. cap. 4. l. 6. titul. 8. p. 6. l. 25. titul. 9. l. 7. tit. 10. ead. partit. l. nulli, C. de Episcop. & cleric. authent. hoc amplius, C. de fideicomm. l. 5. tit. 10. p. 6. Illustrant ultra congestos in præfenti à Barbosa & Garafía, idem Barbosa de potest. Episcop. 3. p. alleg. 82. Petrus Gregorius in cap. conquirente, cap. 6. de offic. ordin. Robertus lib. 1. rer. judic. cap. 19. Fornerius lib. 6. rerum, quotid. capite 2. Carpio de exequut. lib. 1. cap. 21. & 22. Rouffellius lib. 6. hist. jur. Pontific. cap. 3. num. 9. Anton. August. in epit. jur. lib. 15. tit. 48. Gifanius, & Mornacius in dict. l. nulli. Tondutus lib. 1. resol. canonic. cap. 15. Valenzuela consil. 87. Antonius Gomez, & alii in l. 36. Tauri. Leon tom. 1. decif. 20. Hieronymus Garcia tom. 1. polit. regul. tractatu 8. difficult. 3. dub. 5. Pater Molina de justitia tractat. 2. disputat. 134. num. 5. Castillo lib. 8. de aliment. capite 7. & 54. ubi I. Paulus Melius, Ciarlinus tom. 1. controvers. capite 5. num. 11. Solorzanus tom. 2. de jure Ind. cap. 24. num. 122. & lib. 4. cap. 7. D. Valenzuela consil. 124. num. 24.

Sed hæc assertio difficilis redditur ex sequenti consideratione; nam excoutores ultimarum voluntatum æquiparantur tutoribus. Glossa verborum in l. tutela 16. de tutel. Baæza de decima cap. 19. num. 22. Carpio de execut. lib. 1. cap. 18. num. 1. quia sicut tutores sunt dativi, & legitimi; ita etiam executores alii sunt dativi, videlicet in testamento designati, d. l. nulli; alii legitimi, ut Episcopi, vel eorum vicarii, nulla de sanctissimis titulis, §. si autem; pluribus relatis docet Valenzuela consil. 87. num. 9. Sed existente tutore dativo non est locus legitimo, nec ille admittitur ad tutelam administrationem, l. inestato, ff. de legit. tut. l. si tutor, §. si duobus, ff. de tutela, & rationibus, l. 2. C. de testam. tut. ergo similiter existente executore dativo Episcopus tanquam legitimus admitti non debet. Et hoc dubium non admittere docuit Paulus Castrensis consil. 413. Augetur primò hæc dubitandi ratio ex eo, quia Theodosia in præfenti specie, nec in mora erat, nec constitui poterat; siquidem à nemine conveniri valebat pro constructione monasterii; quia in judicio nemo audiendus est agendo, aut excipiendo, nisi ille, cujus interest, l. 3. §. 1. l. stipulatio 38. §. ultim. ff. de verb. obl. l. ille à quo 13. §. si de testamento, ff. ad Trebel. Sed in præfenti casu Theodosia erat hæres ex asse, nec habebat cohæredem, cujus interesset monasterium construi: ergo ex defectu personæ, & actionis Theodosia in mora constitui non poterat. Cum enim plures sunt hæres, invicem se convenire valent, l. Quintus 7. vers. Pomponius, ff. de annuis legat. l. hic, §. idem, ff. famil. ercisc. Deinde ex alio capite Theodosia in mora non erat; nam dispositio construendi monasterium incertitudinem magnam continebat; siquidem testator non expressit ejus modum, aut formam, & per consequens talis dispositio ut incertitudinem continens, nulla erat, l. Titia ff.

de legat. 2. l. 3. §. si quis infulam, ff. de eo quod certo loco: ergo si Theodosia non tenebatur præceptum illud adimplere, negligens dici non poterat, nec ob ejus negligentiam Episcopus monasterium construere poterat.

Quâ difficultate ita fulcitur non obstante, vera est præfens assertio, pro cujus expositione sciendum est, nihil aliud esse, quod magis hominibus debeat, quam ut supra eorum voluntas, postquam jam aliud velle non possunt, exitum & effectum habeat, l. vel negare 5. ff. qui testam. aperiantur. l. 1. C. de sacros. Eccles. Unde scribit Plinius lib. 2. epist. 16. se propriam quandam legem sibi dixisse, ut defunctorum voluntates ut perfectissimas tueretur. Eusebius lib. 4. de vita Constant. scribit, generaliter sanxisse, quibuscumque modis expressa testantium judicia valere. Et Quintilianus declamat. 318. ait, nullum sanè majus esse solatium mortis, quam voluntas ultra mortem. Tacitus lib. 2. annal. ibi: Non hoc præcipuum amicorum munus est, prosequi defunctum ignavo questu; sed quæ voluerit, meminisse; quæ mandaverit, exequi. Facit Calliodorus lib. 5. var. epist. 21. Vivat tibi perpetuis sæculis de cædemium voluntas, transeat in posteros judicia parentum. Illustrat Spino in specul. testam. 1. p. rubrica. Unde testatores fidelioribus & charioribus amicis suarum voluntatum executionem commendabant, quorum mentio fit in l. quidam, §. penult. l. si à pluribus, ff. de legat. 1. l. si quis Titio 17. ff. de legat. 2. l. alumne 30. ff. de adm. legat. l. alio herede 9. ff. de aliment. legat. l. Divus, ff. si cui plus, novella 131. Justin. novella 68. Leonis, novella Majorani de testam. Illi plerumque dicuntur dispensatores, ut ex eadem novella Majorani notat Cujacius tract. 7. ad Afric. in l. 107. ff. de legat. 1. & nullo designato executore ultimæ voluntatis executio hæredi incumbit, l. 7. tit. 10. partit. 6. Carpio de executorib. lib. 1. cap. 22. num. 9. Illis autem executoribus aliquando testatores certum præscribunt tempus, intra quod suam exequantur voluntatem: quo casu tempus illud est observandum, authent. hoc amplius, C. de fideicommiss. dist. 1. nulli. l. 6. tit. 10. partit. 6. Carpio dicto lib. 3. cap. 1. num. 2. Nullo verò termino assignato annus à jure datur ad exequendam testantis voluntatem, dist. authent. hoc amplius. Et licet eodem jure communi attentò dubium sit, an à die mortis, an verò à tempore aditionis hæreditatis currere incipiat annus; apud nos tamen cum aditio hæreditatis non desideretur ad validitatem eorum, quæ in testamento relinquuntur, l. 1. tit. 4. lib. 5. Recopil. incipiet annus à die mortis testatoris, ut decisum extat in dist. l. 6. partit. ibi: Pista un anno despues de la muerte del testador. Docet Carpio dict. lib. 3. capite 1. num. 10. Etiam sciendum est, morte, negligentia, vel impedimento executorum jus exequendi ultimas defunctorum voluntates devolvi ad Episcopum loci, ubi testator decessit, aut majorem bonorum partem obtinebat, ex juribus supra citatis. An verò ad Judicem sæcularem æqualiter spectet pias defunctorum voluntates ad effectum perducere, quæri solet? Et ad ipsum etiam spectare, resolvunt pluribus relatis Carpio dict. alleg. 82. n. 17. & ita præventioni locum esse, sicut in aliis casibus mixti fori, fusè probant Leon decis. 20. Valentia. Peroyra de manu regia tom. 1. lib. 1. cap. 16. per totum; quia sicut laicus potest à testatore designari suæ dispositionis executor,

ita & judex laicus propter ejus negligentiam, & impedimentum poterit exequi pias defunctorum voluntates.

Ex quibus jam apparet vera præfens decisionis ratio; nam cum Episcopus in concernentibus pietatem, & charitatis officia sit legitimus executor, & in laicos exerceat omnimodam jurisdictionem, cap. 1. & 2. 87. distinct. cap. super quibusdam, de v. f. merito in præfenti deciditur ob negligentiam Theodosiæ in construendo monasterio, quod ædificari jussit testator, executionem similis piæ voluntatis ad Episcopum devolvi; quod nec à jure Romanorum alienum est, nam apud eos testamentorum executio, quoad legata pia, & monumenta construenda, Pontifici incumbit, l. hereditas 50. ff. de petit. heredit. ibi: Heredes ad monumentum faciendum tandem Principali, vel Pontificali auctoritate compelluntur, ad obsequium supremæ voluntatis. Nontamen ex officio, sed ad patris petitionem, l. Quintus Mutius 7. ff. de annuis legat. Illustrant Guther, lib. 3. de jure manuum, & lib. 2. de jure Pontific. cap. 8. Fornerius lib. 6. rerum quotid. cap. 2. immo & ipsa testamenti tabulas solebant Vestalibus tradere, aut in æde sacra custodiendas deponere, l. cum pater, §. donationis, ff. de legat. 1. l. 3. §. proinde, l. finali, ff. de tabul. exhib. l. 4. §. 4. ff. famul. ercisc. Unde Augusti testamentum Vestalibus condemnatum fuisse refert Suetonius in Julio, cap. 8; & in Augusto, Cap. ultim. Idem de Antonii testamento refert Plutarchus in ejus vita. Merito ergo Gregorius in præfenti, atque Imperatores in dist. 1. nulli, & authent. hoc amplius, statuerunt, pias defunctorum voluntates diligenter esse exequendas; & negligentibus earum executionem hæredibus, vel commissariis à testatore designatis, Episcopum debere eas ad effectum perducere, docent Carpius & Barbosa *ubi supra*, Rousselius dict. lib. 6. cap. 3. Quis autem Episcopus proprius sit quoad hanc executionem, originis, vel domicilii testatoris, aut loci, ubi res sitæ sunt, explicant Martha de jurid. p. 2. cap. 10. num. 10. Barbosa de potest. Episcop. 3. p. alleg. 28. num. 15. Baldus & Salicetus in dist. 1. nulli, C. de Episc. & cler.

Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam licet verum sit, quod si heres, vel commissarius à testatore designatus exequatur voluntatem testatoris, Episcopus non possit se immiscere; tamen si negligens sit, aut jure; vel de facto impediatur prædictam exequi voluntatem, tunc Episcopus potest eandem voluntatem ad effectum perducere; quia ob negligentiam, vel impedimentum hæredis, commissarii, vel talis facultas ab eis aufertur, & in Episcopum transfertur, ut si tutor dativus suspectus sit, qui remouetur, & alius administrat. Nec obstat primum augmentum ipsius difficultatis; nam licet cum testator aliquid fieri jussit, nulla exinde actio detur, quia præceptum hoc potius ad utilitatem scribentis, quam ad alterius commodum pertinet, ut alibi ratiocinatur Consultus in l. Quintus 7. ff. de annuis legat. officio tamen judicis cogi potest heres, ut defuncti supremam voluntatem adimpleat, l. hereditas, ff. de petit. hered. ubi Faber, Goveanus in l. 1. §. ultim. ff. ad leg. Falcid. & quia publicè interest supremas defunctorum voluntates exitum habere, l. vel negare, ff. quemadmod. testamta: ideo hodiè cuilibet de populo competit actio pro

exequendis ultimis defunctorum voluntatibus, *authent. de ecclesiasticis titulis, § si autem, distal. nulli, C. de Episc. & cleric. in fine, ibi: Universi, qui id quocunque modo cognoverint, vel in viri clarissimi Rectoris provincie vel in urbis Episcopi notitiam deferendi liberam habeant facultatem.* Docent pluribus relatis Carpio *disto lib. 1. cap. 24. Pinnellus lib. 1. select. cap. 11. num. 16.* Nec aliud difficultatis augmentum refragatur; nam supponendum est, in presenti specie testatorem prescriptisse modum observandum circa locum, & formam monasterii: & licet testator id non expressisset, nihilominus non idem dispositio vitabatur; siquidem adimpleri, & exequi poterat servata formâ, quæ in aliis monasteriis ejusdem Ordinis in usu esse solebat, ut in simili specie ait Consultus in *l. cum pater 77. § vicos, ff. de legat. 2.* cujus explicationem prosequuntur Cujacius *lib. 8. respons. Papin. ibi;* Fornerius *lib. 2. rerum quotid. cap. 11. Chesius interpret. jur. cap. 4. num. 9.*

^{10.} Sed presenti assertioni, & hucusque traditis obstat textus in *cap. Episcopus, 88. dist.* in illis verbis: *Episcopus tuitionem testamenti non suscipiat.* Ex quibus aperte deducitur, quàm alienum sit ab Episcopali statu, & dignitate executionem, seu tuitionem testamentorum admittere. Igitur nec negligente hærede, vel commissario à testatore designato Episcopus debet suscipere tuitionem testamentorum. Augetur hæc difficultas ex eo; nam licet manum opus pietatis sit pupillos tueri, & defendere, nihilominus Episcopis prohibitum est tutorum munus exercere, *authent. presbyteros, in fine, C. de Episc. & cleric. Novella 123. cap. 5. authent. de sanctissimis Episcopis, §. ab eo autem:* quod aded injustum, & illicitum visum fuit primis Ecclesiæ Patribus, ut testatorem Episcopum, aut clericum testamento suo filiis suis tutorem designantem, communione ecclesiastica privarent, nec pro eo Missæ sacrificium offerri sinerent. Concilium Afric. temporibus D. Cypriani celebratum, quod refert Baronius anno 257 D. Cyprianus *lib. 1. epist. 9. ibi: Non licere clericis in testamento nominare tutores, aut curatores.* Cujus prohibitionis rationem expressit Leo Imperator *Novella 68. his verbis: Veteribus legislatoribus edicere visum est, ne monachi, aut quocunque sacer ordo devinctos habet, tutorum officio fungantur. Intellexerunt enim, qui divino ministerio consecrati sunt, hos ab externarum rerum occupationibus & molestiis liberos esse oportere. Quantum autem alendorum, alioquinque regendorum puerorum cura hominum animos distrabat, ut que Deum debuit colere ne possint, impediat, nemo ignorat. Totâ enim plerumq. vitâ tutores laboriosis istis curis irretiti tenentur.* Quam transcripsit Alfonso hoster in *l. 14. tit. 16. part. 6.* quæ ratio æquè militat in tuitione, seu executione testamenti: Igi-

tur sicut Episcopus non potest designatus à testatore suscipere tuitionem testamenti, seu pupillorum; ita nec ob negligentiam hæredis, aut commissarii testamento designati, debet hujusmodi occupationi immisceri. Cui difficultati ut satisfaciamus asserendum est, Episcopum posse non solum ex presenti juris dispositione executionem, seu tuitionem testamentorum suscipere; verum & virtute designationis à testatore factæ. Nam cum hoc officium circa pias causas versetur; inde est, ut ab Episcopo exerceri liceat, cum ipsius officij proprium sit opus pietatem fovere, *dicta Novella 68. Leonis, cap. Joannes, cap. penult. hoc tit. Carpio disto lib. 1. de execut. cap. 3. num. 13.* Nec tunc obstat textus in *dicto cap. Episcopus 5. 88. distinct.* cui ut satisficiat Glossa *ibi,* affirmat in eo textu tantum prohiberi, ne testamenta aperiantur coram Episcopo; quæ aperienda sunt coram giudice seculari, *ex l. repetita C. de Episc. & cleric. l. consulta, C. de testamentis.* Glossam sequitur Acuña *in eo textu.* Sed hæc solutio facile vincitur ex ipso canone, ubi non agitur de apertura tabellarum, sed de tuitione testamentorum. Quare hæc omnia sententiæ existimo, in eo textu prohiberi, ne Episcopus per se, & immediatè suscipiat tuitionem testamentorum; non autem prohiberi, quin per presbyterum, aut alium tertium eam suscipiat. Quæ interpretatio colligitur ex canone antecedenti ipsius Concilij Carthag. ubi Patres ita sanxerunt: *Ut Episcopus gubernationem viduarum, & pupillarum, & orphanorum, non per seipsum, sed per Archipresbyterum, vel Archidiaconum agat. Et statim sequitur textus in dicto cap. Episcopus:* igitur debet accipi juxta antecedentem, videlicet ut per se non suscipiat tuitionem testamentorum, sed per Archipresbyterum, aut Archidiaconum. Nec quod de tutela dicebamus, refragatur; nam verum est, Episcopum tutelam à testatore delatam exercere non posse: discriminis ratio in eo consistit; nam tutela administratio per plures annos, variaque, & prophana negotia exercetur; executio autem pie voluntatis brevi tempore expediâ, & adimpleri potest, ut notant I. Justelus *ad canones Ecclies univers. fol. 222.* Adhuc tamen & tutelam legitimam clerici exercere valent, *cap. final. 86. dist. ibi: Nisi forte qui legibus ad minorum aetatis tutelas, sive curaciones inexcusabiles attrahuntur. Et cap. generaliter 16. quest. 1.* quia tunc non tam voluntate, quàm necessitate curis secularibus immiscetur, cum aliàs ab hereditate repellantur, *l. quo tutela 73. ff. de regul. jur. Roussellius lib. 4. histor. jurisdict. Pontif. cap. 5. & hodie sacerdotem posse designari executorem testamenti, probat Conradus Kling. libro 5. locorum commun. cap. 32.*

CAPUT IV.

Idem (a) Petro Subdiacono Sicilia.

Indicante. *Et infra:* Cognovi autem Romano referente, quia (b) moriens uxor Redempti unam concham (c) argenteam audis verbis dixerit venundari, & (d) libertis suis tradi; scutellam quoque (e) argenteam (f) monasterio cuidam reliquerit. In quibus utrisque voluntatem ejus per omnia volumus impleri, & ex rebus minimis peccata majora (g) capiamus.

NOTÆ.